

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 3.

Ljubljana, 1. svečana 1891.

XXXI. leto.

Vsebina: Janja Miklavčič — Št. Vid: Kaj zahteva sedanja doba od učitelja glede vzgoje oziroma šolske discipline? — Lj. Stiasny — Kamnik: Podobice v abecedniku. — Ivan Zupanec — Vel. Poljane: Nekoliko o zanimivosti računskega pouka na najnižji stopinji. — Ivo Trošt — Razdrto: Praktična obravnava pesmice „Mladini“. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Vprašanja in odgovori. — Naši dopisi: Iz ljubljanske okolice. — Z Bleda. — Iz Boštanja. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Kaj zahteva sedanja doba od učitelja glede vzgoje oziroma šolske discipline?

(Konferenčna razprava.)

Šmoter ljudske šole je poučevanje in vzgoja. Pouk in vzgoja sta neločljiva. Samo izobraževanje uma, kar je bilo nek-daj jedini smoter učilnic, ne zadostuje sedanjim terjatvam — kajti razumništva nam nedostaje nikjer — povsod pa blagih, plemenitih značajev. Od značaja človeškega pa je odvisna sreča človeška in ljudska šola, ljudski učitelj je pozvan postaviti tej sreči temeljni kamen. Žal, da mu premnogokrat slaba domača vzgoja napravi taka tla, da je učitelju treba največjega truda in velike spretnosti, da slaba tla usposobi za prekrasno zgradbo čistega, plemenitega značaja. Posluževati se mu je najboljših vzgojevalnih sredstev, poučevati mu je z najboljšim svojim vzgledom, varovati se mu je vsakojakih šokolnostij, katere bi bile nevarne njegovemu ugledu.

Najboljše vzgojevalno sredstvo, koje mu je na razpolaganje, je pouk in njega podpirajoči šolski red, šolska disciplina. Šola brez discipline je mlin brez vode; odvzameš li mlinu vodo, ustavi se ti; šola brez discipline je kakor žito, katero je bohotni plevel prerastel.

Šolski red urejuje vedenje mladine v šoli in izven šole; njega zakoni ji morajo biti sveti. Na zakonitosti leži ves red sveta. Šola, kateri je vzgojevati mladino za življenje, ne more boljšega izvršiti, nego jo voditi po naravnem poti, utrjevati ji pokornost do zakonov ter jo vežbati v izpolnjevanji njenih dolžnostij.

A izpolnjevanje dolžnostij ni igrača, zabava, temveč je napor, zatajevanje, da celo žrtovanje samega sebe, kar pa upodablja značaj.

Vender pa bode silno težko učitelju to doseči, ako si ni znal pridobiti pred vsem ljubezni učencev. Ljubezen rodi ljubezen. Učitelj mora torej ljubiti svoje učence, vse, brez izjeme, da se tudi oni nauče, iz ljubezni do učitelja premagovati ovire in slabe nagibe, koji jih odvrtačujejo od izpolnjevanja svojih dolžnostij kajti otročje srce je jako rahločutno in določno spozna, ali ga učitelj resnično ljubi ali ne. Tudi ako ga kaznujemo, pravi Schwarz, kaznujmo ga le z blago jezo, ki mora biti njegovemu srcu spričevalo ljubezni. Iz pogleda in besedij naj dete vidi, da ga neradi kaznujemo. Ljubezen učiteljeva nekako očara učence, odvrtača jih z nekako tajno močjo od vsega nepravlega ter jih sili k dobremu, pravemu. Ljubezen mora biti pglavitni temelj našega delovanja, da bode plodonosno; ona bodi solnce, ki bode ogrevalo naše polje ter s svojo svetlobo odganjalo mračne duhove, kakor nepokornosti otrok in druge nedostatke. S tem pa nikakor ne mislim one negovalne ljubezni, kojoj n. pr. mati skazuje svojemu detetu, koja zaslužene kazni prezira ali pomanjšuje v škodo vzgoje; učiteljeva ljubezen se kaže vedno le v jasni resnobi, nikdar pa v smehu ali šaljivosti.

Nadalje ima le taka disciplina v šoli moč, v kateri sleharn čuti s prepričanjem svetost zakona, da je sleharn, ki ga prestopi, kriv in zasluži kazni. Na tak način se goji čut pravičnosti. Da pa more učitelj gojiti ta čut, biti mu je samemu pravičnemu, v katero svrhu pa je nujno potrebno, da vsakega posameznega pozna po njegovih duševnih svojstvih in zmožnostih. Le tako mu bode mogoče, da bode od vsakega zahteval le njemu primerno delo, da bode s tem zabranil prestopke ter tem načinom zmanjševal potrebo kazni.

V isto svrhu je potrebno, da se seznanj z domačimi razmerami svojih učencev, kajti čestokrat so te tako merodajne, da zdatno vplivajo na dušeslovno razumnost učiteljevo in marsikak prestopke bistveno spremene. Nič manj varno, vender

pa v nekaterih slučajih silno težavno je delovati na vzgoji učencev s sporazumljenjem z roditelji, kajti premnogo roditeljev je, kateri se malo ali nič ne brigajo za šolo, mnogo jih je, kateri so ji baš nasprotni, mnogo pa jih je tudi, ki bi bili dobri in vneti zanjo, ako bi ne bilo podpihivalcev, ki šolo obsojajo in v njih srce sejejo seme dvomljivosti in v nemarnosti.

Skrbnemu učitelju je tudi uvaževati pomen in važnosti deklinške vzgoje, koja se v marsičem razločuje od deške; pri njih naj ima prava razsodnost vedno prednost pred spominom. Njih pouk naj bo, če mogoče, še natančnejši, temeljitejši, da se zaprečijo nasprotni slabosti: površnost in lahkomišelnost. Reden pouk jih vadi vstrajnosti. Deški samostalnosti nasproti navajajmo deklice k voljni odpustljivosti in zvestobi v malem itd.

Kadar je učitelj primoran biti sodnik, varovati se mu je, da se 1. otroci na tem ne pohujšajo, 2. da toženec ne trpi krivice, 3. da je obravnava učencem v pouk in svarilo, da se tožbe ne množe ter ne odpirajo vrat zlobnosti in škodoželjnosti.

Glavni vir dobre discipline pa je osoba učiteljeva. Disciplina je odvisna od cene, katero ima učitelj ne le pri svojih učencih, temveč v občini sploh. Učitelj naj je vesten, vnet, ponosen na svoj stan in požrtvovalen, kadar velja braniti stanovsko čast pred podlimi napadi. Istotako učitelj ne sme biti častilakomen; njegovo delovanje bodi tiho in skromno, t. j. vzoren mož mora biti učitelj. Resnično vzorni možje so bili vedno tihega skromnega značaja.

Pred vsem se mu je ogibati strankarskih preprirov, ker v takih si pridobi sovražnikov pri najplemenitejših svojih nazorih in namerah. Učitelj, ki ima ponosno samozavest, da vestno izpolnjuje svoje dolžnosti, prezira s ponosom z vzvišenega svojega stališča vse škodoželjne napade kot ostudne surovosti.

Ako je primoran grajati, graja naj z milobo in odpustljivostjo, da bode imela

mladina na njem lep vzgled spravljivosti, katera jo tako lepo diči ter jo pridobiva mnogoterim drugim čednostim.

To bi bilo nekaj splošnega o vzgoji, oziroma šolski disciplini. A moja naloga glasi se pravo za pravo: Kaj zahteva sedanja doba od učitelja? Sedanja doba, to je doba, v kateri so socijalne razmere postale dnevno vprašanje. Po knjigah, po časnikih, po shodih se razpravlja o teh razmerah in se poudarja velika nevarnost, ki preti društvenemu življenju, ako se socijalno stanje ne postavi na trdnjše stališče. Pred vsem se išče vir tem nedo-

statkom in iščejo sredstva, s katerimi bi se ozdravile rane. In pri tej priliki se je napadala šola, napadalo se je učiteljstvo na ne baš plemenit način, češ, ono je krivo vsega zla! Sedanja doba je doba, v kateri se vsak poklicanega čuti, zabavljati o šoli opravičeno ali neopravičeno, saj vidi, da drugi tudi tako delajo.

V tej dobi treba torej učiteljstvu posebno pozornost biti, da v jedi inosti vestno izvršuje svojo nalogo. Vsak učitelj bodi vzgled pravega človekoljuba, na katerem se razbijejo vsi napadi na šolo in učiteljstvo.

Janja Miklavčič — Št. Vid.

Podobice v abecedniku.

Največ težav v začetnem pouku nam provzroči iskanje glasov in predočba znamenj za iste. V to smer imamo raznovrstne metode. Do najmlajše, do analitično-sintetične metode, katera je že močno razširjena, Slovenci še nismo dospeli, ker še nimamo takšnega abecednika. Poučujemo še vedno po metodi pisanja-čitanja. Pomagajo nam pri tem razni abecedniki, izmed katerih se nam je v zadnjih letih posebno Razinger-Žumrov abecednik priljubil. Le-ta je doživel v lanskem letu že šesto izdajo ter prinesel v zadnji izdaji pri vsakem novem glasu podobico. S tem se je napravilo ne samo učencem veliko veselje, ampak pouk se je zdatno olajšal.

Namen tem črticam je, pojasniti kako naj se te podobice uspešno porabijo, da bodo olajšale pouk, ga naredile zanimivega ter utrjevale glasove in znamenja za nje.

Metoda pisanja-čitanja se naslanja posebno na tri točke, namreč: 1. na predvaje k pravemu pouku, 2. na glaskovanje, 3. na zvezo čitanja s pisanjem. Kolikor bolj bistroumno se ti trije momentje obravnavajo, toliko boljši uspehi se dosežejo s to metodo.

Predvaje se razdele v vaje očesa in roke — k pisanju — in v vaje ušesa in

jezika — k čitanju. Obravnavajo se posamezno, a vendar v tesni zvezi, torej ne zaporedoma, ampak sporedoma.

Pri glaskovanju se moramo držati načela: „Od znanega k neznanemu“. Otrok začetkoma še ne pozna glasov, a stavke že pozna. Naravno je torej, da tu postopamo začetkoma analitično, a še le pozneje sintetično pot. Besede torej dobimo iz stavkov, a iz besed še le glasove in stavke? Ti naj se vzamejo iz povesti, katero smo učencem povedali. Povesti naj se naslanjajo na podobice v abecedniku. Te podobice naj dajo temelj k nazornim, miselnim in govornim vajam. Iste naj imajo smoter a) da so pripomoček k spominu glasú ali črke, b) da so vzorci v prerisanje.

Čitanje mora biti s pisanjem vedno v tesni zvezi. S tem se vpelje učenec že na tej stopinji na duh oživljajoče spisje. Zato ne sme biti pisanje prerisanje črk iz table ali abecednika, ampak mi moramo narekovati takoj začetkoma kratke besede, kratke stavke. Besede in stavke jemljimo, ako je možno, iz povesti, katero smo povedali. Učenci se navadijo na ta način že začetkoma pri pisanju misliti ter brati, kar so zapisali.